

Manuál bezpečnost a záchrany - úvod

Komise HZS má za úkol oblast “Záchrany závodníků a plavidel” a v širším smyslu “Bezpečnost při závodě a při tréninku”. Dlouhodobý úkol je sestavit manuál, který by tuto problematiku řešil.

Při diskusi s dalšími záchranáři a jachtaři jsme dospěli k tomu, že vypracovat manuál je náročná věc a udržovat jej aktuální téměř nad lidské síly. Respektive nad možnostmi dobrovolnické činnosti, kterou pro jachting vykonáváme.

Proto jsem se rozhodli tento manuál změnit na sborník nebo „schéma“ a publikovat jednotlivé přednášky, příspěvky a postřehy jednotlivých záchranářů.

	Název dokumentu	Verze	Poznámka
00	Úvod	2024-04-25 MP	
21	Jak můžeš přispět i TY?!	2024-04-29 MP	
22	Bezpečnost a pravidla	2024-04-19 MP	
23	Cíle a směřování HZS	2024-04-19 MP	
24	Záchranář ČSJ začátečník	2024-04-25 MP	

Marek Pavlovský, 2024-04-25

Bezpečnost při závodě a tréninku – jak můžeš přispět i TY?!

Jachting je svou povahou nepředvídatelný sport, a proto v sobě nese prvky rizika. Účastí v Závodu všichni účastníci (závodníci, doprovod, rozhodčí, pořadatelé) souhlasí a berou na vědomí toto riziko. Svým chováním a dalšími opatřeními budou toto riziko udržovat na nízké přijatelné úrovni. Na bezpečnosti a ochraně zdraví, respektive na vyhledávání nebezpečí a sním spojených rizik se podílí všichni účastníci závodu.

Tento dokument se úmyslně vyhýbá slovu ODPOVĚDNOST, ale snaží se hledat možnosti, jak každý z nás může svým schováním, schopnostmi a znalostmi přispět.

Největší možnosti v rámci organizace Záchraného systému má pořadatel závodu, proto větší pozornost budu v tomto dokumentu věnovat závodníkovi, kapitánovi lodě, doprovodu a řidiči doprovodného člunu.

U každého účastníka kladu důraz na uvědomění si rizika a také na vzdělávání a nácvik situací. Rovněž očekávám rozumný postoj ke konzumaci alkoholických nápojů případně dalších látek, které mohou snižovat pozornost a omezovat schopnost správného rozhodování.

Jedním ze základních pilířů bezpečnosti při závodě je bezpečnostní brífink (Safety briefing). Ten se může jmenovat například "setkání kapitánů doprovodných člunů", ale může zahrnovat také posádky člunů pořadatele. Rovněž může být nedílnou součástí brífinku se závodníky každé ráno před rozjíždkami.

Jak můžeš k bezpečnosti při závodě přispět i ty?

Závodník:

- má lékařskou prohlídku (*viz. národní předpisy*), zná svůj dlouhodobý a aktuální zdravotní stav,
- svoje zdravotní omezení komunikuje vhodným způsobem s kapitánem lodě, trenérem a pořadatelem
- nosí osobní vztlačkový prostředek (záchrannou nebo plovací vestu) vhodný pro dané podmínky.
- vzdělává se a procvičuje se v pravidlech bezpečného pohybu na lodi a postupů při převržení lodě, manévrech „muž přes palubu“, přivolání pomoci a při řešení dalších bezpečnostně náročných situacích

Kapitán lodě:

- udržuje loď v dobrém technickém stavu a v souladu s třídivými pravidly zejména s ohledem na bezpečnostní prvky a vybavení,
- umí určit možnosti lodě a schopnosti posádky pro dané a očekávané podmínky
- rozhoduje, zda v daných podmínkách vypluje, zúčastní se závodu a bude pokračovat v závodě (*viz ZPJ 3*)
- má platné pojištění odpovědnosti (*viz národní předpisy*)
- v rozumné míře sleduje okolí, aby mohl poskytnout pomoc jinému plavidlu nebo osobě v nebezpečí (*viz ZPJ 1.1*)
- vzdělává se v řízení lodě, řízení posádky a procvičuje sebe a svoji posádku v postupech při převržení lodě, manévrech „muž přes palubu“, přivolání pomoci a při

řešení dalších bezpečnostně náročných situacích včetně situací zahrnující další plavidla a osoby

Doprovod (rodič nebo trenér) osoby mladší 18 let:

- pomáhá osobě mladší 18 let při plnění povinností dle výše uvedených bodů „závodník“ a „kapitán lodě“
- je v průběhu závodu na sportovišti nebo je v průběhu rozjížděky na motorovém člunu

Kapitán doprovodného (trenérského) člunu (a přiměřeně posádka člunu, majitel, provozovatel):

- udržuje plavidlo technicky v pořádku (osvědčení člunu, technické prohlídky)
- má platné osvědčení pro řízení plavidla (VMP), zná pravidla plavby pro danou oblast
- má platné pojištění odpovědnosti
- má znalosti a schopnosti pro záchranu na vodě a člun je pro záchranu vhodný a přiměřeně vybavený
- má vysílačku VHF a umí komunikovat při záchranné operaci (viz ZPJ 37)
- zná pravidla pro pohyb člunů (pro daný závod)
- účastní se bezpečnostního briefingu před závodem, pokud je označen jako povinný
- každý člen posádky má oblečen osobní vztlakový prostředek
- má člun označený podle pravidel pro daný závod
- pokud je motor v chodu, má řidič nasazenu výtrhovku.

Pořadatel jmenuje ředitele závodu.

Ředitel závodu

- má na starosti nastavení záchranného systému závodu
- jmenuje velitele záchrany. Doporučuji, aby u větších závodu byla velitelem záchrany jiná osoba, než je ředitel nebo hlavní rozhodčí, aby se na svoje úkoly mohl soustředit.

Doporučuji trojici (ředitel, vedoucí záchrany a hlavní rozhodčí), aby se dohodli a upřesnili si své role. Z mé zkušenosti funguje dobře, když každý z nich může z důvodu bezpečnosti dát pokyn k odkladu startu rozjížděky nebo přerušení rozjížděky, která již byla odstartována. Odklad startu nebo přerušení rozjížděky lze uplatnit pro všechny lodě nebo některé lodní třídy. Uplatnit omezení startovat jenom pro některé závodníky je ožehavé téma a je nutno tento postup a případnou úpravu bodování definovat v plachetních směrnicích.

Závodní komise (hlavní rozhodčí, přiměřeně další členové ZK):

- monitoruje situaci na vodě
- signalizuje odklad startu rozjížděky nebo přerušení rozjížděky

Záchrana na vodě (vedoucí záchrany a další členové záchranného týmu)

- organizuje bezpečnostní briefink (nebo setkání řidičů motorových člunů)
- monitoruje situaci na vodě (zejména počet převrácených lodí a počet volných člunů záchrany)
- koordinuje motorové čluny pořadatele a doprovodu a další osoby

- může dát pokyn ZK k odložení nebo přerušení rozjíždky

Kapitán a posádka dalších člunů záchrany, závodní komise a organizačního týmu:

- jako člun doprovodu v přiměřeném rozsahu

Organizační tým - zabezpečení břeh (ředitel závodu a další členové pobřežního týmu)

- spolupracuje s týmem záchrany na vodě
- monitoruje meteo situaci (bouřky)
- zajišťuje drobné ošetření
- zajišťuje spolupráci s IZS

Marek Pavlovský 2024-04-29

Pravidla a bezpečnost při jachtařském závodě

Výraz „**pravidlo**“ je definován v Závodních pravidlech jachtingu. Pravidlo může být v některém z následujících dokumentů.

Název dokumentu	Vydává	poznámka
Vypsání závodu	Pořadatel (v praxi: výbor oddílu, určený ředitel, hlavní rozhodčí). VZ je pro jeden konkrétní závod, ale může být pro sérii závodů.	„Návrh smlouvy mezi pořadatelem a účastníky závodu“. Několik povinných položek, ostatní, aby se účastník mohl rozhodnout, zda se chce závodu účastnit
Plachetní směrnice	Závodní komise (v praxi: hlavní rozhodčí)	Technické detaily, závodní trať, časový plán
Závodní pravidla jachtingu	Dokument vydává World Sailing každé 4 roky. ČSJ vydává překlad tohoto dokumentu	
Národní předpisy	Vydává ČSJ s platností na 4 roky, schvaluje World Sailing. Je vydán formou doplňků a změn závodních pravidel jachtingu.	
Třídová pravidla	Pro jednotlivé lodní třídy. Vydává lodní třída, u mezinárodních tříd schvaluje World Sailing	Detailně upravují, co musí loď dané třídy splňovat. Mimo to často řeší PFD a další bezpečnostní prvky.
Směrnice World Sailing	Vydává World Sailing	Aktuálně si nejsem vědom, že by směrnice WS řešili bezpečnost při závodě

Pravidla přijímá závodník automaticky pouze tím, že se hodlá účastnit závodu. Doprovod tím, že poskytuje závodníkovi podporu, a rodič tím, že nechá své dítě se závodu účastnit. (**ZPJ 4**). V praxi je u některých závodů nutné podepsat prohlášení, ale závodní pravidla jachtingu tuto povinnost nestanovují.

Soutěžní řád (směrnice B5) není pravidlem. Obsahuje pouze povinnosti pořadatele, nikoliv povinnosti závodníka, kapitána loď nebo doprovodu. Soutěžní řád ukládá pořadateli zajistit odpovídající zdravotní dozor a odpovídající záchranný systém.

Nezapomeňte na **Národní předpisy**! Z mé zkušenosti vyplývá, že tento dokument bývá přehlížen.

Pokud se v pravidlech mluví o **povinnosti lodě**, jedná se o společnou odpovědnost **kapitána**, ale také částečně i každého člena posádky a (přiměřeně též vlastníka nebo

provozovatele). ZPJ v názvosloví definuje „Lod“ jako Plachetnice a posádka „on board“. Výraz kapitán nebo Skipper se v ZPJ neobjevuje. Pouze odpovědná osoba dle **ZPJ 46**.

Pro anglický výraz **Personal floating device (PFD)** používáme výrazy „osobní vztlakový prostředek“ nebo „osobní záchranný prostředek“. V běžné mluvě nepřesně používáme výraz záchranná vesta. Ve skutečnosti záchranná vesta je pouze podmnožina mezi osobními vztlakovými prostředky.

Pravidla obecně neuvádějí, kterou PFD je nutné nebo vhodné mít oblečenu. Pokud Třídová pravidla neuvádějí druh PFD, je zcela na zodpovědnosti závodníka, aby pro dané podmínky vybral a nosil správný druh PFD.

Pravidla u většiny případů nařizují nošení PDF (osoby mladší 18 let, některá třídová pravidla, vypsání závodu, plachetní směrnice nebo vyvěšená vlajka „Y“). Ale i v ostatních případech nošení záchranného prostředku velmi silně doporučujeme.

Zajímavá může být diskuse nad pravidlem **ZPJ 41a)**, které z nedovolené vnější pomoci vylučuje pomoc závodníkovi v nebezpečí. Z tohoto pohledu považujeme osobu mimo kontakt s lodí za osobu v nebezpečí. Tudíž akce člunu, který vytáhne závodníka z vody a doveze jej k jeho lodi, není považováno jako nedovolená vnější pomoc. Avšak pomoc posádce se stavěním lodě již nedovolenou vnější pomocí je.

Možná pro mnohé může být zajímavá moje interpretace **ZPJ 1.1**, která ukládá lodi pomoci jinému plavidlu nebo osobě v nebezpečí. Tato zahrnuje rovněž povinnost přiměřeně sledovat svoje okolí, zda někdo v okolí není v nouzi. Pochopitelně takovou povinnost neuplatníme například v závodě optimistů, ale například u závodů kajutovek je tato povinnost jednou se základních střípků záchranného systému závodu.

Připomínám, že loď, která poskytla nebo se pokusila poskytnout pomoc jiné lodi nebo její posádce v nebezpečí má právo na nápravu, i když se později ukázalo, že loď pomoc nepotřebovala.

Filozofie pravidel se snaží předejít srážkám ale i všem dotekům mezi loděmi (viz ZPJ 14). Tím se snaží nejen omezit materiální škody, ale zejména předejít zranění případně vážnější újmy na zdraví zúčastněných osob.

Technické požadavky na vybavení lodí jsou zpravidla zahrnuty v třídových pravidlech. Tuto problematiku řeší také pravidlo **ZPJ 50**.

Pořadatel závodu má nejvíce možností, jak bezpečnost závodu ovlivnit. Vydává **Vypsání závodu** a má pod kontrolou rovněž obsah **Plachetních směrnic**, kde může na jednotlivé účastníky klást v oblasti bezpečnosti požadavky. **ZPJ J1 a J2** popisuje, co musí obsahovat Vypsání závodu a plachetní směrnice. **ZPJ 86.1(c)** určuje, které pravidlo nesmí VZ nebo PS měnit.

Pravidlo	Text	Poznámka
ZPJ 1.1	Lod', závodník nebo doprovod musí poskytnout veškerou možnou pomoc jakékoli další osobě nebo plavidlu v nebezpečí.	
ZPJ 1.2 první věta.	Lod' musí nést odpovídající záchranné prostředky pro všechny členy posádky včetně jednoho prostředku připraveného pro bezprostřední použití, pokud její třídová pravidla nestanoví jiná opatření	
ZPJ 1.2 druhá věta	Každý závodník je s ohledem na dané podmínky osobně zodpovědný za použití osobního záchranného prostředku. Každý závodník je osobně zodpovědný za nošení osobního záchranného prostředku adekvátního k podmínkám.	Chystaná textace pro nová ZPJ
ZPJ 3	Lod' je výhradně sama zodpovědná za rozhodnutí, zda se závodu zúčastní nebo jestli v závodění bude pokračovat.	
ZPJ 4.1	(a) Každý závodník a majitel lodě tím, že se účastní nebo hodlá účastnit závodu, který se řídí podle těchto pravidel, souhlasí s přijetím těchto pravidel. (b) Doprovod tím, že poskytuje podporu, nebo rodič či opatrovník tím, že povolí svému dítěti přihlásit se do závodu, souhlasí s přijetím pravidel.	
ZPJ 14	Jestliže je to rozumně možné, lod' musí zabránit doteku s jinou lodí.	
ZPJ 22	Jestliže je to možné, lod' se musí vyhnout lodi, která se snaží pomoci osobě nebo plavidlu v nebezpečí.	
ZPJ 37	Jestliže ZK vztyčí vlajku V s jedním zvukovým znamením, musejí všechny lodě, plavidla závodu a podpůrná plavidla, pokud je to možné, monitorovat komunikační kanál ZK ohledně pátracích a záchranných instrukcí.	
ZPJ 40.1	Pokud se pravidlo 40.1 uplatní na základě pravidla 40.2, všichni závodníci musejí mít oblečeny osobní záchranné prostředky, s výjimkou krátké výměny nebo úpravy oděvu či osobní výstroje. Mokrý oblek a suchý oblek nejsou osobními záchrannými prostředky.	
ZPJ 40.2	Pravidlo 40.1 platí, (a) po dobu, kdy lod' závodí v rozjížděce, když vlajka Y byla vyvěšena na vodě s jedním zvukovým znamením před nebo s vyzývacím znamením; nebo (b) po celou dobu, kdy je lod' tento den na vodě, když vlajka Y byla vyvěšena na břehu s jedním zvukovým znamením. Avšak, pravidlo 40.1 platí, když je tak stanoveno ve vypsání závodu nebo v plachetních směrnících.	
Nár.Př, Změna ZPJ 40	a) Doplně do pravidla 40.2: Pravidlo 40.1 platí po celou dobu od vyplutí do přistání pro závodníky a doprovod mladší než 18 let v den začátku závodu. b) Změň pravidlo 40.1, takže že, ke slovu „závodník“ doplň „a doprovod“. c) Doprovod, který řídí motorový člun registrovaný v závodě	Národní předpisy

	musí mít upevněnou „výtrhovku“ (kill cord), vždy když běží motor.	
ZPJ 41a)	Lod' nesmí přijmout pomoc z jakéhokoli vnějšího zdroje s výjimkou (a) pomoci pro člena posádky, který je nemocný, zraněný nebo v nebezpečí;	
ZPJ 46	Lod' musí mít na palubě odpovědnou osobu určenou členem nebo organizací, která lod' přihlásila. Viz pravidlo 75.	
ZPJ 48.2	Žádná osoba na palubě nesmí lod' úmyslně opustit, s výjimkou případů, kdy je nemocná nebo zraněná, nebo aby pomohla osobě nebo plavidlu v nebezpečí, nebo aby si zaplavala. Osoba, která náhodně opustí lod' nebo plave, musí být zpět v kontaktu s lodí dříve, než posádka pokračuje v plavbě lodě k další značce.	
ZPJ 50.1c)	Trapézový postroj, který má závodník oblečený a který mu umožňuje vyvažování na hrazdě, musí být snadno odepínatelného typu v souladu s normou ISO 10862, který kdykoli umožní závodníkovi odepnout se z háku nebo jiného systému uchycení. Třídivé pravidlo může změnit toto pravidlo a umožnit použití trapézu, který není vybaven systémem snadného odepnutí, ale třídivé pravidlo nemůže změnit požadavek, aby trapéz se snadným odepnutím byl v souladu s normou ISO 10862.	
ZPJ 56	Pokud je jimi lod' vybavena, musí dávat zvukové mlhové signály a používat světla tak, jak to vyžadují Mezinárodní předpisy pro zabránění srážkám na moři (IRPCAS) nebo příslušné státní předpisy.	
Nár.Př. Doplnění Preambule Části 6:	ii. Čeští závodníci nebo závodníci s trvalým pobytem na území České republiky se musí prokázat pravidelnou lékařskou prohlídkou podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví České republiky, na všech závodech.	Národní předpisy

Cíle a náplň činnosti komise HZS a kvalifikace záchranář ČSJ

Značka Hladinová záchranářská služba ČSJ má bohatou historii. Je spojena se jmény Miloše Lázničky a Karle Švece. V podvědomí jachtařů je však mylně považována za samostatnou organizaci, která má oprávnění poskytovat služby třetím stranám.

Podle stanov Českého svazu jachtingu je **Komise HZS** odbornou komisí Výkonného výboru ČSJ. Hlavní náplň činnosti komise je vzdělávání v oblasti záchrany závodníku a plavidel. To zahrnuje pořádání nebo pomoc s organizací seminářů, příprava metodiky záchrany, návrhy úprav směrnic ČSJ a evidence kvalifikací.

Členy komise HZS jmenuje a odvolává pověřený člen VV. Strukturu této komise se budeme snažit držet podobnou jako v minulosti. Každý kraj reprezentuje krajský náčelník. Jeho hlavním úkolem je získávat informace od klubů a členské základny, a naopak rozhodnutí komise a výkonného výboru předávat zpět do klubů a mezi jachtaře. Dalším úkolem je motivovat záchranáře a kandidáty na záchranáře, organizovat školení a praktický výcvik ve svém kraji.

Mezi jachtaři se drží další mýtus, že kvalifikace Záchranář ČSJ (respektive stávající kvalifikace „člen HZS“) opravňuje plout na všech našich vodách na člunu se spalovacím motorem bez povolení. Bohužel tomu tak není. Nicméně u některých úředníků má naše jméno dobrý zvuk a nerad bych, abychom si jej pokazili.

Záchranáři ČSJ jsou amatéři, kteří umí poskytnout laickou první pomoc a mají alespoň základní dovednosti se záchranou závodníků a plavidel. Nemáme nyní ambice poskytovat tyto služby profesionálně třetím stranám.

Nyní chystáme směrnici **Pravidla pro kvalifikaci Záchranář ČSJ**.

Ta předpokládá dvě úrovně kvalifikace:

- **Záchranář ČSJ** bude ten, který prošel teoretickým školením, má alespoň 18 let je držitelem oprávnění Vůdce malého plavidla a prošel praktickým výcvikem
- **Asistent záchranáře ČSJ** bude ten, který projde teoretickým školením. Má alespoň 16 let.

Vedoucí praktického výcviku nebude (alespoň zpočátku) samostatnou kvalifikací. Bude jmenován komisí HZS.

Nyní máme v evidenci 380 osob (300 záchranářů a 80 asistentů. Průběžné proškolení této masy lidí je jedním z pilířů bezpečnosti při závodě a tréninku. Stávající členy HZS převedeme na novou kvalifikaci. Délku mandátu ponecháme 5 let. Uvidíme, jestli se počty do budoucna dramaticky pohnou, ale významnou změnu neočekávám, pokud my ji nebudeme iniciovat.

Základem **Teoretické školení** je první pomoc a nácvik resuscitace. Toto školení musí vést kvalifikovaná osoba.

Ostatní oblasti školení zvládneme vlastními silami. Jednotlivé přednášky budeme postupně upravovat, v budoucnu je můžeme řešit online výukou.

Praktický výcvik budeme řešit individuálně v malých skupinách. Vedoucího praktického výcviku jmenuje komise HZS (na základě návrhu krajského náčelníka). Může být jmenován nastálo pro region nebo oblast nebo pro konkrétní školení. Má zkušenosti s vedením člunu a záchranou. Byl bych, aby měl školení od profesionálů. Ale to nyní neumíme určit, a navíc musíme nějakým způsobem uspokojit poptávku. Bylo by dobré mít jednoho vedoucího výcviku na 10 až 20 záchranářů.

Doporučené vybavení člunu se bude lišit podle oblasti plavby, druhu plachetnic, věku a zralosti závodníků. Rozhoduje kapitán člunu. V jedné z příloh směrnice se snažíme dát inspiraci, co všechno může být vhodné na člunu mít.

Vlajka HZS má pro nás velkou symboliku. Tuto vlajku může člun nést, když splní následující podmínky:

- Kapitán člunu má kvalifikaci záchranář
- Pokud jsou na palubě i další osoby, nesmí to omezit schopnost člunu poskytnout záchranu a tyto osoby musí být kapitánem člunu poučeny o chování v případě záchranu.
- Všechny osoby na palubě mají oblečenu záchranou vestu
- Řidič člunu má výtrhovku (týká se člunů, které umožňují plavbu ve skluzu)

Doporučujeme, aby na palubě byla alespoň jedna další osoba s kvalifikací záchranář nebo asistent záchranáře

Doporučujeme pořadatelům závodu využívat osoby s kvalifikací Záchranář ČSJ. Ale není to povinnost. Pokud pořadatel tuto kvalifikaci vyžaduje po posádkách doprovodných (trenérských) člunů, musí to uvést ve VZ (vypsání závodu).

Marek Pavlovský, 2024-04-19

Záchranář ČSJ začátečník

V nedávné době jsem dostal dotazy, zda se může Záchranářem ČSJ stát i jachtařský laik. Kvalifikace Záchranář ČSJ a asistent záchranáře ČSJ je primárně určena pro rozhodčí, trenéry, zkušené závodníky, zdravotníky a lékaře. A na tyto předpoklady je připraveno schéma výcviku. Pokud zájemce nemá zkušenosti s jachtingem potom je nutné jeho výcvik tomuto faktu přizpůsobit.

Neznám jachtařský klub, který by si mohl dovolit odmítat dobrovolníky, kteří nabízí pomoc. Proto vítáme každé pomocné ruce.

Své znalosti v oblasti první pomoci můžeš nejjednodušeji uplatnit v rámci organizačního týmu na břehu. Pomáhat se záchranou závodníků a lodí na člunu znamená zejména mít správné oblečení, což nebývá nejlevnější záležitost. Pro jachtaře, kteří se již jachtingu věnují, to není takový problém, protože oblečení již zpravidla mají.

Pokud jsi úplný nejachtař, tak vřele doporučuji svést se na plachetnici, protože tak nejlépe pochopíš, „odkud vít vane“. To myslím jak obrazně, tak reálně. Určit směr větru a jak se bude vítr chovat v příštích minutách je základní předpoklad pochopení, co se po tobě na člunu chce.

Dost často slyším dotaz, kde můžu jako záchranář se člunem během závodu být. Pokud jsi členem organizačního týmu, tak žádné pravidlo není, které by ti říkalo, kam smíš a nesmíš. A jsou to stovky hodin na vodě, během kterých se naučíš, kde je dobré být a kde je „no go“ zóna. Zpravidla nejlepší pozice je pod startovní čarou, protože nejvíce převrácených lodí je před startem první rozjíždky poblíž startovní čáry případně na cestě mezi břehem a startovním prostorem. Vymezení tvého prostoru je však zcela v pravomoci Velitele záchrany pro daný závod.

Marek Pavlovský, 2024-04-25